

ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΟΜΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

«Ἐγενόμην ἐν Πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ καὶ ἤκουσα φωνὴν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος» (Ἄπ. 1,10)

Ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν Κοινοβιακὴ Γυναικεία Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Αὐγουστίνου Φλωρίνης – 531 00 ΦΛΩΡΙΝΑ – τηλ. 23850-28610 – imaaflo@yahoo.gr

Περίοδος Δ' - Ἔτος ΚΓ' Φλώρινα - ἀριθμ. φύλλου 1226 ²	Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν Δευτέρα 30 Ἰανουαρίου 2017 (2006)	Συντάκτης (†) ἐπίσκοπος Αὐγουστίνος Ν. Καντιώτης
---	---	---

Ψυχικὴ καλλιέργεια

Ἡ σημερινὴ ἑορτὴ, ἀγαπητοί μου, δὲν τιμᾶται μόνο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Εἶνε καὶ ἑορτὴ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας· ἑορτάζουν διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι. Ἄς θέσουμε λοιπὸν σήμερα τὸ ἐρώτημα· **Ποιὸς εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς παιδαγωγικῆς;** Ἐπάνω στὸ μεγάλο αὐτὸ ζήτημα πολλὰς ἀπόψεις ἔχουν διατυπωθῆ. Ἀλλὰ ἡ ὑγιὴς ἀπάντησι, ποὺ δίνουν ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι διαπρεπεῖς παιδαγωγοί, εἶνε, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς παιδαγωγικῆς εἶνε **ἡ δημιουργία προσωπικοτήτων.**

Καὶ τί εἶνε **προσωπικότης;** Εἶνε ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐπιδέχεται **καλλιέργεια.** Ὅπως πελεκοῦν τὸ ξύλο γιὰ νὰ γίνῃ ἕνα ἔπιπλο, ὅπως λαξεύουν τὸ μάρμαρο γιὰ νὰ γίνῃ ἕνα ἄγαλμα, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος δέχεται καλλιέργεια· ἔτσι τὸν ἔπλασε ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ λαός μας λέει· «Ἀνθρωπος ἀπαίδευτος ξύλο ἀπελέκητο».

Ὁ ἄνθρωπος, ἀγαπητοί μου, δὲν εἶνε μόνο σῶμα· εἶνε κυρίως **ψυχή,** καὶ ἡ καλλιέργεια ἀποβλέπει κατ' ἐξοχὴν στὴν ψυχή. Ἡ ψυχή ἐκφαίνεται σὲ τρεῖς σπουδαιότατες λειτουργίες· πρώτη εἶνε **ἡ σκέψι - ὁ νοῦς,** δεύτερη εἶνε **τὸ συναίσθημα - ἡ καρδιά,** καὶ τρίτη εἶνε **ἡ βούλησις.** Γι' αὐτὸ ἡ παιδαγωγικὴ, ἡ ἀληθὴς παιδαγωγικὴ, πρέπει νὰ καλύπτῃ καὶ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς τομεῖς τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

● Πρῶτον **ἡ διάνοια** τοῦ ἀνθρώπου. Ἐξοχο, μοναδικὸ δημιούργημα ἡ διάνοια, δὲν συναντᾶται στὰ ζῶα. Τὰ ζῶα εἶνε ἀνεπίδεκτα μαθήσεως. Ζοῦν σύμφωνα μὲ τὰ ἔνστικτά τους. Πέρα ἀπὸ τὰ ἔνστικτα δὲν ἔχουν τίποτε ἄλλο. Εἴκοσι χρόνια νὰ καθήσῃ ὁ πίθηκος στὰ θρανία, δὲν πρόκειται νὰ μάθῃ οὔτε τὸ ἄλφα. Στὸν ἄνθρωπο ὁμως δόθηκε νοῦς. Καὶ ὅπως λέει ὁ Ἀριστοτέλης, «*πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει*»· ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἐκ φύσεως τὴν ἐπιθυμία πρὸς μάθησιν (Μετὰ τὰ φυσ.

Α'980α). Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ζητᾶει τὴ γνῶσι, ποὺ εἶνε μεγάλο ἀγαθό. Μὲ τὴ γνῶσι καὶ τὴν ἐπιστήμη κατορθώνει θαυμαστὰ πράγματα· νικᾷ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, τιθασεύει τὰ θηρία, ἐπωφελεῖται τὸν πλοῦτο τῆς γῆς, λύνει προβλήματα, βελτιώνει τὴ ζωὴ του, ὑψώνεται στοὺς αἰθέρες, πετᾷ στὸ διάστημα. Ἡ γνῶσις καλλιεργεῖται στὰ **σχολεῖα** καὶ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια, ὅπου τὴν προσφέρουν φιλότιμοι δασκαλοὶ καὶ καθηγηταὶ μὲ παιδαγωγικὸ τρόπο.

● Παραπάνω ὁμως ἀπὸ τὴ γνῶσι στόχος τῆς παιδαγωγικῆς εἶνε καὶ πρέπει νὰ εἶνε **ἡ καρδιά** τοῦ ἀνθρώπου. Λέγοντας καρδιά τί ἐννοοῦμε; Τὰ εὐγενῆ **συναίσθηματα,** ὅπως ἡ ἀγάπη, ἡ χαρὰ, ἡ ἐλπίδα, ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ συγκίνηση, τὸ ῥίγος, ἡ εὐγνωμοσύνη... Αὐτὰ νιώθει λ.χ. ὅταν συμβιώνῃ μὲ οἰκείους καὶ φίλους, ὅταν λύνῃ ἕνα δύσκολο πρόβλημα καὶ φωνάζῃ σὰν τὸν Ἀρχιμήδη «*Εὕρηκα, εὕρηκα!*», ὅταν ἀκούῃ μιὰ ἀρμονία ἤχων καὶ εὐχαριστῆται, ὅταν βλέπῃ ζωγραφικούς πίνακες ἢ ἄλλα ἔργα καλλιτεχνῶν, ὅταν ἐπισκέπτεται τὸν Παρθενῶνα ἢ ἄλλα μνημεῖα, ὅταν ἀνοίγῃ τὴν ἱστορία καὶ μάλιστα τὴν ἱστορία τοῦ ἐνδόξου ἔθνους μας καὶ διαβάξῃ τὰ ἡρωικὰ κατορθώματα τῶν προγόνων μας καὶ τὸν καταλαμβάνῃ ῥίγος, ὅταν ἀκούῃ τὸν θούριο «*Ἔ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε, ἐλευθεροῦτε πατρίδα...!*» (Αἰσχ. Πέρσ. 402-405), ὅταν ἔρχεται στὴν ἐκκλησία κι ἀκούῃ τὴ θεία λειτουργία μυστικὰς φωνῆς μὲ δέος, «*Οἱ τὰ χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες...*». Νὰ πῶς καλλιεργεῖται ἡ καρδιά.

● Στόχος τέλος τῆς παιδαγωγικῆς εἶνε καὶ **ἡ βούλησις.** Ὅχι ἀπλῶς νὰ γνωρίζω τὸ καλό, ὄχι ἀπλῶς ν' ἀγαπῶ καὶ νὰ θαυμάζω τὸ καλό, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐκτελέσω, νὰ εἶμαι ἀφωσιωμένος στὸ καθῆκον. Ἡ βούλησις εἶνε τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ψυχικῆς καλλιεργείας.

Δυστυχῶς στὸν αἰῶνα μας συνέβη ἕνα μεγάλο δυστύχημα. Ποιός; Ἡ ἀνθρωπότης ἔδω-

σε υπερβολική σημασία στη γνώσι. Συσσώρευσε γνώσεις στον ἐγκέφαλο ὅσο ποτέ ἄλλοτε. Θεοποίησε τὴν ἐπιστήμη. Ἀνεκάλυψε μυστικά, ἀνέπτυξε τεχνικὸ πολιτισμὸ, διέσπασε τὸ ἄτομο, πάτησε στὴ σελήνη. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι παραμελήθηκε ἡ καρδιά. Ἐνῶ ἔχουμε **ὑπερτροφία ἐγκεφάλου**, ἔχουμε **ἀτροφία καρδιάς**. Ἔτσι δημιουργήθηκε ὁ ὑπεράνθρωπος τοῦ Νίτσε, τὸ ἐπιστημονικὸ θηρίο, ποὺ εἶνε τὸ ἀγριώτερο ἀπ' ὅσα τρέφει ἡ γῆ. Σήμερα ὁ «ἐπιστήμων», ὠπλισμένος μὲ τὴν μάχαιρα τῆς γνώσεως, εἶνε ἔτοιμος νὰ πατήσῃ ἓνα κουμπὶ καὶ –ὦ Θεέ μου!– ἡ Γῆ νὰ γίνῃ κονιορτός.

Νὰ τ' ἀποτελέσματα τῆς μονομερείας στὴν παιδαγωγική. Τὸ κατ' ἐμέ; Προτιμῶ ἓνα χωρικὸ ποὺ αἰσθάνεται τὸ ρίγος τῆς θρησκείας, παρὰ ἓναν ἄθεο «ἐπιστήμονα» ποὺ στέκεται ψυχρὸς ἐμπρὸς στὰ μεγαλεῖα τῆς φύσεως. Δυστυχῶς ἄνθρωποι μὲ νοῦ διαυγῆ, καρδιά εὐγενῆ καὶ βούλησι ἰσχυρὴ εἶνε σπάνιοι, ὥστε ἔνας Διογένης νὰ λέῃ «**Ἄνθρωπον ζητῶ!**».

Τέτοιοι ἄνθρωποι - πρότυπα εἶνε οἱ πατέρες ποὺ ἐορτάζουμε σήμερα, οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι. Δὲν εἶνε σχῆμα λόγου, ὑπῆρξαν προσωπικότητες ποὺ καλλιέργησαν ὑποδειγματικὰ τὴ διάνοια, τὴν καρδιά καὶ τὴ βούλησι.

● Ἐξ ἐπόψεως διανοίας ὑπῆρξαν **μεγαλοφυῖες**. Μελέτησαν ὅσο λίγοι τὰ ἀρχαῖα κείμενα τῶν προγόνων μας, φοίτησαν στὰ σπουδαιότερα κέντρα μορφώσεως, συνέγραψαν σπουδαιότατα συγγράμματα. Ὅποιος διαβάζει Βασίλειο, Χρυσόστομο, Γρηγόριο, καταπλήσσεται ἀπὸ τὸ πλῆθος ὄχι μόνο τῶν θεολογικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν παντοειδῶν γνώσεών τους, ποὺ συνέλεξαν σὰν τὴ μέλισσα μέσα ἀπὸ τοὺς λειμῶνες τῆς ποικίλης γνώσεως.

● Ἐὰν τώρα τοὺς ἐξετάσουμε ἐξ ἐπόψεως καρδιάς, ὑπῆρξαν **ὠραῖες ψυχές**. Μέσα τους ἔθαλλε τὸ οὐράνιο δέντρο τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὸν πλησίον· ἀσκήτευσαν, καὶ καθάρισαν τὸν ἑαυτό τους.

● Ἐὰν τέλος τοὺς ἐξετάσουμε καὶ ἀπὸ ἀπόψεως βουλήσεως, θὰ δοῦμε, ὅτι οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι δὲν ἦταν «**κάλαμοι ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενοι**» (Ματθ. 11,7. Λουκ. 7,24)· ὑπῆρξαν **ἀδαμάντινοι**, χαλύβδινοι χαρακτῆρες. Ἀντιστάθηκαν σὲ ὅλες τὶς ἀντιξοότητες, τὶς τρικυμίες καὶ τὰ ἐμπόδια, σὲ ὅλους τοὺς δαίμονες τῆς κολάσεως. Περίφημη θὰ παραμείνῃ ἡ ἀπάντησι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου στὸ Μόδεστο καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου στὴν αὐτοκράτειρα Εὐδοξία, καθὼς καὶ οἱ ἀγῶνες τοῦ ἁγίου Γρηγορίου κατὰ τῶν ἀρειανῶν.

Αὐτοὶ ἦταν οἱ πατέρες, ὑποδείγματα. Συνδύασαν **ἑλληνισμὸ καὶ χριστιανισμὸ**· ἔδειξαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει προορισμὸ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἄπευθύνομαι σήμερα εἰδικὰ στοὺς νέους.

Ἀγαπητά μου παιδιά, εἶδατε ποιὸς εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς μορφώσεως, σὲ τί συνίσταται ἡ καλλιέργεια τοῦ ἀνθρώπου. Εἶδατε καὶ τί ὑποδείγματα μᾶς ἄφησαν οἱ ἅγιοι πατέρες. Σεῖς, παιδιά τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, καλλιεργήστε τὶς τρεῖς αὐτὲς ψυχικὲς δυνάμεις. Καὶ προσοχή, **ὄχι μονομέρεια!**

Μελετᾶτε μέρα - νύχτα. Ἡ ἄμιλλα μεταξὺ τῶν ἔθνῶν συνεχίζεται. Εἶστε παιδιά τῆς Ἑλλάδος, ποὺ κάποτε κατεῖχε τὰ σκῆπτρα τῆς ἐπιστήμης, κ' εἶνε ντροπὴ νὰ μᾶς ξεπερνοῦν τώρα ἄλλοι. **Δὲν εἶνε ὅμως ἡ γνώσις τὸ πᾶν**. Θὰ ῥθῃ καιρὸς –προφητεύω– ποὺ τὰ πτυχία θὰ καταντήσουν χωρὶς ἀξία, πλατανόφυλλα.

Ἄκοῦστε ὄχι τὸν ἐπίσκοπο Αὐγουστῖνο· ἀκοῦστε τὸν Πλάτωνα, ποὺ λέει, ὅτι ἡ γνώσις δὲν ἀρκεῖ. «**Ἐπιστήμη, χωριζομένη ἀρετῆς**», εἶπε, εἶνε «**πανουργία**» (Μενέξ. 247Α), πονηρία ἀλεπούς δηλαδὴ καὶ ἀγρίων θηρίων. Κι ὅπως εἶπε καὶ ὁ Σαίξπηρ, **ἓνα ψῆγμα ἀρετῆς** ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ τόννους γνώσεως.

Πάνω ἀπὸ τὴ γνώσι εἶνε ἡ καρδιά. Δὲν μέτρησε ποτέ ὁ Ἕλληνας μὲ τὸ διαβήτη. Ἐὰν μετροῦσε ἔτσι, οὔτε τὸ '21 θὰ ὑπῆρχε, οὔτε τὸ '12, οὔτε οἱ νεώτερες ἐποποιίες. Μετροῦσε «μὲ τῆς καρδιάς τὸ πύρωμα καὶ μὲ τὸ αἷμα», ὅπως λέει ὁ ποιητής. Κι ὁ Κοραῆς εἶπε· **Καλλιεργήστε τὴν καρδιά**, τὰ στήθη, ὅπου φυτρῶνουν οἱ εὐγενεῖς ἔρωτες, ὁ ἔρωτας τῆς πατρίδος, ὁ ἔρωτας τῆς οἰκογενείας, ὁ ἔρωτας τοῦ οὐρανοῦ. Ὅποιος δὲν τὰ αἰσθάνεται αὐτά, ὅποιος π.χ. δὲν αἰσθάνεται ρίγος ὅταν βλέπῃ τὴ σημαία νὰ κυματίζει, δὲν εἶνε ἄνθρωπος, δὲν εἶνε Ἕλληνας· εἶνε «**ἄχθος ἀρούρης**», περιττὸ βάρος τῆς γῆς (Ὁμήρου Ἰλ. Σ 104).

Καλλιεργήστε τὸ νοῦ, ἀλλὰ πρὸ παντὸς καλλιεργήστε τὸ στήθος καὶ τὴν πυγμῆ. Ὅχι κάλαμοι σαλευόμενοι, ἀλλὰ γρανίτες, **χαλύβδινοι χαρακτῆρες!** Τέτοιους θέλει ἡ πατρίδα.

Κι ὅταν καλλιεργήσετε παραλλήλως καὶ τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά καὶ τὴν θέλησι, τότε θὰ εἶστε προσωπικότητες, καὶ δὲν θὰ ἔχη πλέον θέσι ὁ Διογένης νὰ ζητᾷ ἄνθρωπο, ἀλλὰ κάποιος ἄλλος φιλόσοφος, ποὺ εἶπε, ὅτι τὸ μεγαλεῖο τῆς Ἑλλάδος εἶνε – ποιὸς; Τὸ «**ἀνθρωπογενεῖν**», τὸ νὰ γεννᾷ ἄνθρώπους. «πόσο ὠραῖος εἶνε ὁ ἄνθρωπος, **ὅταν ἄνθρωπος ᾖ!**» (Μένανδρος παρὰ Στοβαίῳ 5,11).

(†) **ἐπίσκοπος Αὐγουστῖνος**